

DZIAŁ XI

OCHRONA ZDROWIA I OPIEKA SPOŁECZNA

Uwagi ogólne

1. Prezentowane w dziale dane w zakresie ochrony zdrowia dotyczą **cywilnej służby zdrowia** (tj. bez służby zdrowia resortu obrony narodowej, resortu spraw wewnętrznych i administracji oraz Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego — do 28 VI 2002 r. Urzędu Ochrony Państwa).

2. Podstawę przemian w systemie opieki zdrowotnej stanowią:

- 1) ustawa z dnia 30 VIII 1991 r. o zakładach opieki zdrowotnej (Dz. U. Nr 91, poz. 408) z późniejszymi zmianami, na mocy której mogą być tworzone **publiczne i niepubliczne** zakłady opieki zdrowotnej;
- 2) ustawa z dnia 5 VII 1996 r. o zawodach pielęgniarstwa i położnej (Dz. U. 2001 Nr 57, poz. 602), na mocy której pielęgniarka lub położna może wykonywać indywidualną praktykę albo indywidualną praktykę specjalistyczną, po uzyskaniu zezwolenia właściwej, ze względu na miejsce wykonywania praktyki, okręgowej rady pielęgniarstwa i położnych;
- 3) ustawa z dnia 5 XII 1996 r. o zawodzie lekarza (Dz. U. 1997 Nr 28, poz. 152) z późniejszymi zmianami, na mocy której tworzy się **praktyki lekarskie: indywidualne, indywidualne specjalistyczne i grupowe** będące nową formą organizacyjną ambulatoryjnej opieki zdrowotnej. Istotą tej formy jest realizowanie przez prywatne podmioty świadczeń zdrowotnych dla ogółu ludności.

Dane o praktykach lekarskich obejmują te podmioty, które świadczą usługi zdrowotne **wyłącznie w ramach środków publicznych**;

- 3) ustawa z dnia 6 II 1997 r. o powszechnym ubezpieczeniu zdrowotnym (Dz. U. Nr 28, poz. 153) z późniejszymi zmianami, obowiązująca od dnia 1 I 1999 r., na mocy której zniesiona została rejonizacja świadczeń zdrowotnych, a ubezpieczony ma prawo wyboru zarówno **kasy powszechnego ubezpieczenia**, jak i **lekarza podstawowej opieki zdrowotnej** (tzw. lekarza pierwszego kontaktu lub rodzinnego).

Z dniem 1 IV 2003 r. kasy powszechnego ubezpieczenia zostały zastąpione przez Narodowy Fundusz Zdrowia (ustawa z dnia 23 I 2003 r., Dz. U. Nr 45, poz. 391).

CHAPTER XI

HEALTH CARE AND SOCIAL WELFARE

General notes

1. The data presented in this chapter within the scope of health care concern **the civilian health service** (i.e., excluding the health service of the Ministry of National Defence, the Ministry of the Interior and Administration and the Internal Security Agency — until 28 VI 2002 the Office of State Protection).

2. The legal bases of changes in the health care system are:

- 1) the Law on Health Care Facilities, dated 30 VIII 1991 (Journal of Laws No. 91, item 408) with later amendments, on the basis of which **public and non-public** health care facilities can be established;
- 2) the Law on the Nursing and Obstetrical Professions, dated 5 VII 1996 (Journal of Laws 2001 No. 57, item 602), on the basis of which a nurse, midwife may establish a private practice or private specialized practice after obtaining the appropriate permit from the respective district council of nurses and obstetricians;
- 3) the Law on the Occupation of Doctor, dated 5 XII 1996 (Journal of Laws 1997 No. 28, item 152) with later amendments, on the basis of which **individual medical practices, specialized medical practices and group practices**, being a new organizational form of out-patient health care, are created. These forms of activity are conducted by private entities rendering health care services for the general population.

Data concerning medical practices include those entities that render health care services **exclusively within the framework of public funds**.

- 3) the Law on the General Health Security, dated 6 II 1997 (Journal of Laws No. 28, item 153) with later amendments, valid since 1 I 1999, on the basis of which the regionalization of health care services was eliminated and the insured have the right to select both the **health fund** and a **health care doctor** (a doctor of first contact or family doctor).

As of 1 IV 2003 health funds are replaced by the National Health Fund (the law dated 23 I 2003, Journal of Laws No. 45, item 391).

3. Data regarding **medical personnel** of the health service include persons working full-time,

3. Dane o **pracownikach medycznych** służby zdrowia obejmują osoby pracujące w wymiarze pełnego etatu, w wymiarze godzin przekraczającym pełny etat oraz w niepełnym wymiarze godzin w stosunku do czasu pracy określonego obowiązującymi przepisami dla danego rodzaju pracy, w przypadku jeśli ta praca ma dla nich charakter podstawowy; osoby te niezależnie od wymiaru czasu pracy są liczone raz.

Dane o pracownikach medycznych obejmują osoby, dla których głównym miejscem pracy jest praktyka lekarska, pielęgnarska lub położnicza.

Lekarzy wykazano łącznie z lekarzami odbywającymi staż.

4. **Porady udzielone** przez lekarzy i lekarzy stomatologów w zakresie ambulatoryjnej opieki zdrowotnej podaje się łącznie z badaniami profilaktycznymi i z poradami lekarskimi udzielonymi w izbach przyjęć szpitali ogólnych oraz z poradami udzielonymi przez lekarzy i lekarzy stomatologów prowadzących praktykę lekarską.

5. Informacje o **szpitalach** podano łącznie z zamiejscowymi oddziałami szpitalnymi; oznacza to, że oddziały te nie są wykazane jako odrębne zakłady, a dane o ich działalności zaliczono do macierzystego szpitala

6. Dane o **łóżkach w zakładach stacjonarnej opieki zdrowotnej** dotyczą łóżek znajdujących się stale w salach dla chorych (z pełnym wyposażeniem), zajętych przez chorych lub przygotowanych na ich przyjęcie.

Dane o **łóżkach w szpitalach ogólnych** obejmują również łóżka na oddziałach szpitalnych przy stacjach pogotowia ratunkowego i innych samodzielnych oddziałach, natomiast nie obejmują miejsc (łóżek i inkubatorów) dla noworodków oraz miejsc na oddziałach dziennego pobytu.

7. W szpitalach ogólnych (tabl. 6) rodzaje oddziałów podano zgodnie z rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 27 III 2000 r. (Dz. U. Nr 30, poz. 379). Do **oddziałów chirurgicznych** zaliczono: chirurgię ogólną, dziecięcą, urazowo-ortopedyczną, neurochirurgię, urologię, chirurgię szczękową i kardiochirurgię oraz inne o charakterze chirurgicznym; do **oddziałów zakaźnych** — oddziały obserwacyjno-zakaźne; do **oddziałów gruźlicy i chorób płuc** — oddziały pulmonologiczne

8. **Zakłady opiekuńczo-lecznicze i zakłady pielęgnacyjno-opiekuńcze** udzielają całodobowych świadczeń zdrowotnych w zakresie pielęgnacji i rehabilitacji osób niewymagających hospitalizacji oraz zapewniają im środki farmaceutyczne i materiały medyczne.

9. **Lecznictwo uzdrowiskowe** obejmuje szpitale i sanatoria wykorzystujące w leczeniu, rehabilitacji i profilaktyce przede wszystkim naturalne surowce i właściwości lecznicze klimatu

overtime as well as part-time in relation to work time defined in the obligatory regulations for a given type of work, when this work has a basic character; these persons are counted once regardless of the time worked.

Data regarding medical personnel include persons for whom the main workplace are medical, nurse's or midwife's practices.

Data regarding **doctors** include interns.

4. **Consultations provided** by doctors and dentists within the scope of out-patient health care are presented together with preventive examinations and together with consultations provided by doctors in admission rooms in general hospitals as well as consultations provided by doctors and dentists conducting medical practice.

5. Information regarding **hospitals** is given together with hospital branches; i.e., these branches are not listed as separate facilities, and data concerning their activity is included in that of the main hospital.

6. Data regarding **beds in in-patient health care facilities** concern permanent beds in patient wards (fully equipped), either occupied or prepared to receive patients.

Data regarding **beds in general hospitals** also include beds in hospital wards located near emergency stations and in other independent wards, but do not include places (beds and incubators) for newborns as well as places in day wards.

7. In general hospitals (table 6), types of wards are given in accordance with the decree of the Minister of Health, dated 27 III 2000 (Journal of Laws No. 30, item 379). Included in **surgical wards** are: general surgery, paediatric surgery, orthopaedic trauma surgery, neurosurgery, urology, maxillo-facial and cardiosurgery as well as other surgical wards; in **communicable diseases wards** — communicable diseases wards; in **tubercular and pulmonary wards** — pulmonology wards.

8. **Chronic medical care home and nursing homes** provide 24-hour health services within the scope of nursing and rehabilitating persons not requiring hospitalization as well as assure them pharmaceutical agents and medical materials.

9. **Health resort treatment** includes services rendered by hospitals and sanatoria using in the rehabilitation and preventive therapy primarily natural materials and the healing properties of the climate where the facility is located.

10. **First-aid** is provided by separate entities possessing the appropriate facilities and medical staff, operating around the clock and providing first-aid, primarily in the form of home and road accident ambulance services.

11. Data concerning **pharmacies** do not include pharmacies and pharmaceutical outlets in station-

nach, na których są położone.

10. Pomoc doraźną zapewniają wydodrębnione jednostki, posiadające odpowiednie wyposażenie i kadrę medyczną, pracującą całą dobę i realizującą zadania pierwszej pomocy medycznej, głównie w formie wyjazdów do zachorowań i wypadków.

11. Dane o aptekach nie obejmują aptek i punktów aptecznych w stacjonarnych zakładach opieki zdrowotnej, np. w szpitalach, w sanatoriach; natomiast wykazane są łącznie z aptekami i punktami aptecznymi podległymi Polskim Kolejom Państwowym (PKP).

12. Punkty apteczne są to punkty sprzedaży leków gotowych, których asortyment jest ściśle określony. Punkt apteczny prowadzony jest głównie przez technika farmaceutycznego.

13. Dane o zachorowaniach podaje się zgodnie z „Międzynarodową Statystyczną Klasyfikacją Chorób i Problemów Zdrowotnych” obowiązującą od dnia 1 I 1997 r. (X Rewizja).

Publikowane dotychczas w tym dziale dane o zachorowaniach zawodowych prezentuje się w dziale „Rynek pracy”.

14. Rodzina zastępcza to rodzina, w której umieszcza się małoletnie dziecko, w celu sprawowania nad nim opieki i jego wychowania, w wypadku gdy rodzice nie spełniają swojej funkcji.

15. Placówki opiekuńczo-wychowawcze dla dzieci i młodzieży prezentuje się zgodnie z rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 1 IX 2000 r. (Dz. U. Nr 80, poz. 900). Wyróżnia się placówki:

- **wsparcia dziennego** — działają w najbliższym środowisku dziecka, wspierają rodzinę w sprawowaniu jej podstawowych funkcji, zapewniają pomoc rodzinie i dzieciom mającym problemy wychowawcze, zagrożonym przestępczością, demoralizacją lub uzależnieniami. Współpracują ze szkołą, ośrodkiem pomocy społecznej i innymi instytucjami w rozwiązywaniu problemów wychowawczych,
- **interwencyjne** — zapewniają dzieciom znajdującym się w sytuacji kryzysowej doraźną, całodobową opiekę i wychowanie, kształcenie dostosowane do wieku i możliwości. Przygotowują diagnozę stanu psychofizycznego, sytuacji życiowej oraz opis wskazań do dalszej pracy z dzieckiem,
- **rodzinne** — zapewniają całodobową opiekę i wychowanie w warunkach zbliżonych do domu rodzinnego do czasu powrotu dziecka do rodziny, umieszczenia go w rodzinie adopcyjnej lub jego usamodzielnienia,
- **socjalizacyjne** — zapewniają całodobową opiekę i wychowanie dzieciom pozbawionym całkowicie lub częściowo opieki rodzicielskiej,

any health care institutions e.g., in hospitals and sanatoriums; data include pharmacies and pharmaceutical outlets of the Polskie Koleje Państwowe (PKP).

12. Pharmaceutical outlets are sales outlets for selling prepared medicines. The assortment of medicines is precisely defined. Pharmaceutical outlet is managed primarily by a pharmaceutical technician.

13. Data regarding incidence of illnesses is given in accordance with the “International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems” valid since 1 I 1997 (ICD-10 Revision).

Information published to data in this chapter concerning occupational diseases is presented in the chapter “Labour market”.

14. Foster homes are homes in which a small child is placed in order to supervise the care and upbringing of the child should the natural parents not meet this obligation.

15. Care and education centres for children and young people are presented in accordance with the decree of Minister of Labour and Social Policy, dated 1 IX 2000 (Journal of Laws No. 80, item 900). Differentiates centres:

- **daily assistance centres** — operate in the immediate vicinity of the child, support the family in meeting its basic obligations and assure assistance to families and children characterised as experiencing behavioural problems, susceptible to criminal behaviour, demoralization or dependencies. Daily assistance centres co-operate with schools, social welfare centres and other institutions in solving behavioural problems,
- **intervention centres** — provide children in an immediate crisis situation 24-hour care as well as education adapted to age and abilities. Intervention centres diagnose the psychophysical state of a given child, the child's living conditions as well as recommend the further course of working with the child,
- **family centres** — provide 24-hour care in conditions similar to a normal home environment until the child is returned to the family, adopted or become independent,
- **socialization centres** — provide 24-hour care to children totally or partially without parental care, fulfil the function of family and prepare children to live an independent life,
- **resocialization centres** — are designated for socially maladjusted children and adolescents. Resocialization centres provide care, resocialize youth and re-instil self-worth in youth. Moreover, they provide assistance in the treatment of addictions and prepare youth for professional employment.

zastępują rodzinę, przygotowują do samodzielnego życia,

— **resocjalizacyjne** — przeznaczone są dla dzieci i młodzieży niedostosowanej społecznie. Zapewniają opiekę i wychowanie, resocjalizację, rewalidację. Umożliwiają leczenie uzależnień i przygotowanie do pracy zawodowej.

16. Dane o domach i zakładach pomocy społecznej dotyczą placówek, dla których organami założycielskimi i podmiotami prowadzącymi są: jednostki samorządu terytorialnego, stowarzyszenia, organizacje społeczne, kościoły i związki wyznaniowe, fundacje, osoby fizyczne i prawne, pracodawcy, samorząd zawodowy oraz grupy samopomocy pacjentów i ich rodzin.

Rodzaje domów i zakładów pomocy społecznej prezentuje się zgodnie z rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 15 IX 2000 r. (Dz.U. Nr 82, poz. 929).

17. Dane o udzielonych świadczeniach pomocy społecznej dotyczą pomocy materialnej i pomocy w formie usług.

Dane o **zasiłkach pieniężnych i pomocy w naturze** dotyczą zadań zleconych gminom, zadań własnych gmin oraz zadań realizowanych przez powiatowe centra pomocy rodzinie łącznie z zadaniami z zakresu administracji rządowej. Nie obejmują zasiłków wypłacanych przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych oraz zapomóg wypłacanych przez zakłady pracy, związki zawodowe itp.

Pomoc materialna obejmuje m.in. zasiłki pieniężne: stałe (wypłacane co miesiąc, np. osobom starszym i inwalidom nieposiadającym rent), okresowe, rentę socjalną oraz pomoc w formie żywności, odzieży, a także ochronę macierzyństwa, tj. zasiłki dla kobiet w ciąży, osób wychowujących dzieci oraz jednorazowy zasiłek na dziecko itp.

Pomoc w formie usług dotyczy usług opiekuńczych, specjalistycznych opiekuńczych oraz sprawienia pogrzebu.

16. Data concerning social welfare homes and facilities are related to the institutions, for which the founding bodies are: local self-government entities, associations, social organizations, churches and religious associations, foundations, natural and legal persons, employers, professional self-government and self-help group of patients and their families.

Types of social welfare homes and facilities are presented in accordance with the ordinance of the Ministry of Labour and Social Policy, dated 15 IX 2000 (Journal of Laws No. 82, item 929).

17. Data concerning granted social welfare benefits concern material assistance and assistance in the form of services.

Data regarding **monetary benefits and assistance in kind** concern tasks commissioned to gminas, gminas own tasks, and tasks realized by powiat family assistance centres with central administration tasks. Data do not include benefits paid by the Social Insurance Office as well as financial aid paid by workplaces, trade unions, etc.

Material assistance includes, among others, financial allowances: permanent (paid monthly, e.g., to the elderly and invalids without a pension), temporary, welfare pensions as well as assistance in the form of food, clothing as well as maternity care i.e., benefits for pregnant women, people raising children as well as a one-off benefit for a child, etc. **Assistance in the form of services** involves care and specialized care as well as arranging funerals.